

„ВЕДА СЛОВЕНА“ И БЪЛГАРСКИЯТ ЮНАШКИ ЕПОС – ВРЪЗКИ В АНТРОПОНИМИЯТА И ТОПОНИМИЯТА

Константин Рангочев

Асоциация за антропология, етнология и фолклористика „Онгъл“

1. Юнашкият епос е една от разновидностите на фолклорното историческо знание. То изпълнява важни етно-защитни и етно-различителни функции и „получава реални измерения, когато бъде съотнесено с критериите на съответния колектив – рода, селището или етноса“ (Живков 1981: 122). Етническата значимост на историческото познание изисква то да бъде закрепено в етническото пространство. Основно средство, което осъществява връзката между етноса и пространството, заемано от него, са топонимите. Естествено, те очертават в юнашката песен пространство, което е епически аналог на реалното етно-географско пространство.

От друга страна, историческото знание се трансформира и моделира съобразно закономерностите на епическия художествен свят. Този „свят“ е относително затворен, без преки връзки с нито една конкретна историческа епоха (Неклюдов 1975: 152). Персонажите в него (и техните антропоними) са онова звено от художествената реалност, което съсредоточава в себе си историческото познание.

Антропонимите и топонимите са две от конституентните характеристики на юнашкия епос и анализът им в цялост¹ и конкретно на съотношението между тях ще изясни някои проблеми на епическата поетика. Същевременно, тяхното съотношение ще бъде изследвано и в текстовете на „Веда Словена“. Целта на настоящата статия не е да докаже или отхвърли автентичността на „Веда Словена“, а само да се разкрият някои евентуални нейни сходства с епическата поетика.

2. За да се изучат антропонимите² и топонимите³, както и съотношението между тях, са разгледани три сборника с юнашки песни⁴ с общ обем 76 936 стиха.

Таблица No.1

сборник	брой стихове	брой антропоними	брой топоними	Съотношение между антропоними и топоними
„Трем на...“	5 962	83	47	1.77/1
СБНУ т.43	20 826	335	167	2.01/1
СБНУ т.53	50 148	497	247	2.01/1

Както се вижда от таблица No.1 съотношението между антропоними и топоними при трите сборника е постоянно и приблизително равно на 2/1 (средно – 1,97/1). Достатъчно големият обем на изследваните текстове дава възможност това съотношение да бъде считано за постоянна характеристика на българския юнашки епос. Или с други думи, във всеки достатъчно голям корпус от юнашки песни би трябвало да съществува аналогично съотношение.

¹ Срв. „онимическата лексика – това е един от разделите на специалната лексика, който се намира в известна опозиция спрямо общата лексика“ (Теория и методика 1986: 32).

² Вж. Приложение I.

³ Вж. Приложение II.

⁴ Ангелов, Вакарелски 1939, дял I „Юнашки песни“; СБНУ 1942, дял I „Юнашки песни“; СБНУ 53.

Таблица No.2

сборник	брой стихове	брой антропоними	брой топоними	Съотношение между антропоними и топоними
Веда Словена т.1	7 926	85	41	2.07/1
Веда Словена т.2	15 833	134	26	5.15/1

Таблица No.2 показва, че „Веда Словена“ (Веда Словена 1874; Веда Словена 1881) е нееднородна спрямо разглеждания показател – съотношението между антропоними⁵ и топоними⁶. Първият том показва голямо сходство с юнашкия епос (съотношението е 2,07/1), а вторият силно се различава от него. Следователно по този показател първият том на „Веда Словена“ може да бъде считан за юнашки епос.

3. Изведеното по-горе количествено съотношение между антропоними и топоними (приблизително 2/1) би могло да подпомогне изследването на някои структурни и съдържателни особености на епическата поезия.

Специално изследване, например, заслужава проблемът за връзката между антропоними и топоними на сюжетно ниво. Показателно е, че някои топоними се срещат в ограничен кръг от сюжети. Например топонимът „Българско“ се среща само в два сюжетни типа: „Марко убива Арапин“ и „Марко убива Дете Дукадинче“⁷. Повнимателното вглеждане показва, че те са структурно идентични – „Герой убива Антигерой“.

Би могло да се потърси връзка и между антропоними и „сюжетна роля“ (Герой, Дарител, Помощник и т. н.). Дори и без специално изследване е ясно, че един антропоним може да бъде свързан с различни и дори противоположни сюжетни роли. Например, Гюргя самодива се превръща от Антигерой в Помощник (песен No. 151 от СБНУ т. 53). Това превръщане е възможно поради амбивалентността на митологичните персонажи⁸.

Казаното по-горе навежда на предварителното заключение, че антропонимите и топонимите са сюжетно обвързани. Би могло да се твърди, че те съдържат в сгънат вид сюжета. Единствено бъдещите изследвания обаче могат да докажат доколко съществува обвързване между антропоними, топоними и конкретен сюжет.

Приложение I⁹ – Антропоними в българския юнашки епос

1. „Трем на...“: Ангелина, Андреаш, Арапче, Беле Костурчето, Богдан, Богдан дете, Болен Дойчин, Бранко Деверче, Века самодива, Вида Баздарджийка, Витеза кобила, Влаина паша, Влахина, Вълкашин, Гино Звезделино, Гино Латиник, Грозданчина, Груница Детенце, Гюро самовила, Гюро Темишвара, Дебел Новак, Дете Голомеше, Дете Дукадинче, Дете Татомирче, Дете Татуличе, Еница кралица, Ефросина, Иван Белиградец, Иве, Ирина кралица, княз Лазар, Коня Газибара, Коня Дебелаго, Коня Карамана, Коня Кършиогоро, Коня Трошигора, Костадин цар, Крали Марко, Крал Енкул, Крал Петрушин, Латина робиня, Латинянце момче, Лютица Богдан, Магда, Магда самовила, Майстор Димитрия, Мана, Мара, Мара механджийка, Марко, Марковица млада, Милица, Милош Оргянин,

⁵ Вж. Приложение III.

⁶ Вж. Приложение IV.

⁷ Вж. песни No. 67 и No.527 от (СБНУ 53).

⁸ Срв. „Друг случай на преодоляване на границата между сюжета и словото – включващ и сюжетните жанрове – това е наличието в текста ... на думи, вътрешно свързани със сюжета. Това по правило са собствените имена (б. м. – К. Р.), способни да държат сюжета в сгънат вид (тази роля могат да играят и някои тропи, формули и т. н.).“ (Левинтон 1983: 152).

⁹ Антропонимите и топонимите в приложенията са подредени по азбучен ред.

Михалчо войвода, Мияил Витязно, Момчил, Муса Кеседжия, Невянка, Огнен, Огнян, Ойрадин паша, Плетикоса Павле, Раде Влахина, Релю Шестокрилец, Секо, Секула Детенце, сестра Ана, Сибина Янко, Сталакинин Тодор, Стойна самовила, Стоян, Умер бичакчия, Филип Маджарин, Църна Арапина, Шаренога коня, Шарехата коня, Шарец добра коня, Шарко, Шарколия коня, Янинка невеста, Янкул войвода, Янкулица, Яно Куменджия.

2. СБНУ т. 43: Аден Барамбаша, Айдуци, Айкуна, Айрадски кметове, Ала, Али бег войвода, Алил ага, Ангелина, Андреаша, Анкул, Арапка девойка, Арапски момчета, Арватка девойка, Арватски девойки, Арванатски кметове, Арванатски крал, Арванатски кметове, Арватски юнаци, Аю байрактарче, Баба, Балачка войвода, Баневичи Куле, Баневичи Петър, Бановик Петър, Бедевина тънка, Бело Костурнянче, Бербери, Богдан, Богданка, Богдански гидии, Богданович стари, Божко Говике, Божко Гуговике, Бошняче, Будински аянин, Будински кметове, Варадин войвода, Варадински войвода, Васовик Стево, Вела самовила, Вида, Вида Баздаржийка, Вида Ориданка, Видела, Вила Белогорка, Вила самовила, Витедзи, Витец Янко, Владика, Власи, Влахина кобила, Влахинка девойка, Влашка Скумандрия, Влашки капетане, Воинка девойка, Воистина слуга, Вуйка, Вука Вукашина, Вукашина бана, Вуковике Бранко, Вушетина, Върца Ибраима, Гине Арватина, Гине Арнаутче, Гине Латинина, Голобин, Горун гедия, Груица, Груьо мало дете, Гуна Кубелия, Гуне Будалина, Гушер тройоглави, Гърче младоженче, Гьока добра коня, Гьока Пеливана, Гюргелена, Гюргя самовила, Гюрица войвода, Гюро Албатина, Гюро Дановичин, Гюро Налбатина, Гюро Темничара, Гюровица, Дамян, Даника невеста, Дебел Новак, Деда Яна, Дебела Дория, Дели Магдалена, Деница девойка, Денчо, Дете Голомеше, Дете Грую, Дете Докадинче, Дете Костадинка, Дете Миаилче, Дете Незадойно, Дете Ненадано, Дете Сомостворче, Дете Седемгодче, Дете Татуличе, Деца, Деяна, Джелати, Дзвезда Деница, Дива самодива, Димка самовила, Дилбер Ангелина, Добрена, Дойчин, Дойчин от Солуна, Дрипа Овчарина, Дружина, Дука Зуримкяра, Дукадинче, Дуко Посилника, Евреин, Елена невеста, Еленка, Елица кралица, Емза бег арапин, Ерина, Ефросима, Жълта Базиргана, Жълта чифутина, Зелен гушер, Зеленко, Злата от Арвата, Змия тройоглава, Иван, Иван Черногорец, Иве, Иво селянина, Илия Козарче, Илия механджия, Калаузи, Калина, Калугери, Катерина, Княз Лазар, Кобилич войвода, Коня Аджарина, Коня Дебеляна, Коня Дорияна, Коня Зеленога, Коня Звездошана, Коня Зелаяна, Коня Карамана, Конче Калушанче, Коня Кютурана, Коня Ластовица, Коня Пеливана, Коня Туралия, Коня Шараяна, Коня Шаргалия, Коня Шарколия, Коня Шестокрилица, Косовка девойка, Косовски кадия, Косул Кеседжия, Костадинка, Косто Побратим, Костурянце, Крал Вукашин, Крал Димитрия, Краля от Крайне, Крал Латинина, Крал Миаил, Крал Милудин, Крал Петрушан, Крал Стеванин, Крали Марко, Кулевичи бан, Куна, Кьор Алиа Муса, Кюприлич паша, Лазар, Латинка девойка, Латинка кралица, Латинин крал, Латинина майка, Латинкини братя, Латинче, Легенски кметове, Лека капитан, Либе Катерина, Ликатян девойка, Лютица Богдан, Магда самовила, Магдалена, Маноил, Мара Белоградка, Мара механджийка, Мария, Марко, Марковица, Мартин ковача, Масърски крал, Меанджия, Милен от Топлице, Милини сватове, Милица робиня, Милош, Милош Крилатичин, Милош Кобиличин, Милош чобанин, Миля, Михо берберин, Млад Гювезгия, мома Гюргелена, мома Мара, мома Митра, мома Соколица, момче Истополче, момче Никополче, Момчил от Арида, Морска Наламия, Муса Арбанаса, Муса Кеседжия, Мустава ага, Немеч кралица, Немечка девойка, Немечка кралица, Немски крал, Никола татарче, Никополче, Нишлим Муста бег, Новак ковач, Новак механджия, Огнян, Огнянче, Оридски кметове, Орленце, Орловицько Павле, Павел, Павел Плетикоса, Пандури, Патрики, паша Гюмюшлия, паша Дебрелия, паша Дренополски, паша Никополски, Петкана, Петър Вараклийче, Петра Петрушина, Петровица, Петра, Петър бичакчия, Петър побратим, поп Никола, Попове, Прошлякиня млада, Раде, Радивоя, Радоиче, Ралин, Релю Крилатица, Релю Побратим, Релю Шестокрилица, Рила Подунавски, Роксандра девойка, Роксандра робиня, Руси, Сава Айдучина, свети Илия, Сегменче, Секул Козарче, Секула детенце, Секулова коня, Сердари, Сив сокол, Силена Влахина, Скумандра войвода, Слуга Гълабина, Слуги, Снахи, Сокула детенце, Солунска девойка, Солунски кметове, Софийски кметове, сръпски цар Лазар, сръпски крал Стеванин, стар егумен Славе, Стар егумен, Стара маля, Стар ойкя, Стоян, Стаховичи бане, султан Селим, Сърбин юнак, Талатин Тодор, Тезгетари, Телали, Тимишарин Гюро, Тодор везир, Тодора девойка, Тодора гъркиня, Туре Влахинче, Туре яничаре, Туркиня девойка, Турци яничаре, Турче потурняче, Тъмничарини, Филип Маджарин, Хаджи Баба, Хаджи Лея, Хайдук Дебел Новак, цар Костадин, цар Лазар, цар султан Мурат, цар Солиман, Царев Алил ага, Царева кадия, царица Елена, Царски синове, Църна Арапина, Църна Дервишина, Църна йегумена, Църни цигани, Челедин войвода, Шара, Шара Пеливана, Шарко, Шарко добра коня, Шеерка девойка, Шеерскио крал, Юговичи Божко, Юже Бранковиче, Юначе Бошняче, Яна, Янко от Бодина, Янко Етрополче, Янко Косанович, Янко от Косово, Янкул Войвода.

3. СБНУ т. 53: Аврамчо дете, Айдан, Айкуна, Айладин, Айрадин, Айрадин войвода, Арлядин паша, Акшибан Никола, Ангелина, Ангелия, Андреаш, Андрея, Арапка девойка, Арватска кралица, Асан налбантче, Агър войвода, Бан Радивой, Бана от Кулина, Беле Костурчето, Берберин, Богдана, Божа Дервишина, Божа Прошлячина, Божко Райковиче, Болен Божко, Болен Геро, Болен Гьорги, Болен Дамян,

Болен Даникия, Болен Дойчин, Болен Дойчо, Болен Идакия, Болен Евдакия, Болен Момчил, Бранко, Будимка девойка, Бук Берковски, Вардаринка, Варунв Кеседжия, Везария, Везир, Вела самодива, Ветринка, Вида Баздарийка, Вида Белоградка, Вида Звездалия, Вида Ориданка, Вида Самодива, Видин юнак, Видра Беждаркиня, Вила самовила, Вилен, Витен, Витеза кобила, Витеци, Владици, Влахиня, Вранчо, Вуйчо, Вукашина, Вълкашин, Гавази, Гарван пиле, Гемиджии, Геро, Гиле от Костура, Гине Арнаутче, Гине Меанджия, Гине от Латина, Горун Арамия, Горун Гидия, Горун Кеседжия, Горянка, Грозданка, Гроздена, Грозна Замана, Груица войвода, Груица детенце, Груйо, Грък Мануил, Гъркиня, Гърче Анадолче, Гърче Шейратлийче, Гьорги Самодивски, Гюра самовила, Гюргя самовила, Гюргевана, Гюргелена, Гюрговица, Гюро Пияница, Гюро Смендерлия, Гюро Темишвара, Гюро Юговичи, Дамян войвода, Дано Данковиче, Даскал, Дафина, Дебел Новак, Девер, Девойка, Деле Костурянин, Дели Андреаша, Дели Магдалена, Делина, Деница девойка, Дерменджия, Дете Аджамийче, Дете Голомеше, Дете Дукадинче, Дете Куломало, Дете Малоянче, Дете Михаилчо, Дете Неделялче, Дете Некръстено, Дете Ненадано, Дете Новаково, Дете Пеленаче, Дете Радивойче, Дете Радуица, Дете Седемгодче, Дете Сираченце, Дете Создадниче, Дете Татомирче, Детенце Айдуце, Детелин войвода, Деян девер, Деяна Попова, Дзвезда Вечерница, Дилбер Ангелина, Димитър войвода, Добрин, Добриница, Дойна, Дрипа Козарина, Дудулка девойка, Дуко от Латина, Дунавка девойка, Дякони, Евреи, Елена, Елена невеста, Елинка комшийка, Елица кралица, Енгелина, Ефросина, Ефросия, Жена, Жребе, Жълта Базиргяна, Замана, Зеленко, Земенка девойка, Златан, Змейче Миалче, Иван, Иве, Иве Църногорче, Игумен, Идакева сестра, Ила самовила, Иван бански юнак, Илица Милица, Илия Бекчия, Илия ковача, Илия козарче, Илия ловджия, Илия Смиляна, Илия Шекерлия, Илко козарче, Илко фурнаджийче, Ильо, Йова, Йова клисурака, Йован, Йовка, Йорменка девойка, Кадън Тодора, Калугер, Канта, Кантелена, Кара Влаия, Ката Катранджийска, Кате Кателено, Кателена, Катънка девойка, Качански съдия, Керванджии, кир чуджук Мирчо войвода, Китена, Кметици, Кметове, Колуша кобила, Коня Аджалия, Коня Аждреана, Коня Дебеляна, Коня Караман, Коня Крилатица, Коня Ластовица, Коня Пеливана, Коня Шарелия, Коня Шареяна, Кон Шарца, Коня Шарколия, Коня Шестокрилца, Конче Звездочелко, Корун гидия, Косевка девойка, Косемка девойка, Косовска девойка, Котари, Крайненка девойка, Крали Марко, Краля от Арватско, Краля на Будин, Крал Валтина, Крал Вардарина, Крал Вълкашин, Крал Димитрия, Крал Дудуляна, Крал Капетана, Краля от Латина, Крал Легена, Крал Михаил, Крал Милатина, Крал от Нахия, Крал от Немъчко, Крал Николай, Крал Радислав, Крал Стефан, Краля от Сърбия, Краля Филибешки, Крал Шишманин, Кралете от Кралево доле, Кралица Елена, Кралица Милица, Куло мало дете, Кулуша кобила, Кум, Кумица Латиница, Кучка самодива, Ладен меанджия, Лазар, Лалош, Латин краля, Латинец войвода, Латинка девойка, Легена краля, Легенка девойка, Ледянка девойка, Левента Йована, Левтерка, Либе, Люба механджийка, Лютица Богдан, Магда самовила, Магдалена, Магдена, Майстор Димитрия, Максимия, Малин, Малина, Маноил, Малаше войвода, Мано, Мановица, Мануш войвода, Мара, Мара Арбанашка, Мара Белоградка, Мара Кръчмарица, Мара Мариаша, Мара Моровка, Мара Презморкиня, Мара Прилепкиня, Матеш, Марица, Марикия девойка, Маринко, Мария, Марко, Милатина краля, Милен крал, Милена кралица, Милица кралица, Милка, Милка Дренополска, Милкана, Милокя, Милош, Милош Сърбин, Милош чобанин, Миля Милостива, Мио Джелепина, Миралакин Стефчо, Митър Сиромашец, Михаил войвода, Мияил Айдуклия, Миял бизакчия, Мияте войвода, Младен деверче, мома Маджаркиня, мома Меанджийка, мома Соколина, момче Билюзерче, момче Латинянце, Момчил, Момчилица, Моровка девойка, Мурад цар, Муса Кеседжия, Мюфтин, Налбантин, Наречници, Невенка, Невеста, Негрица войвода, Негричани, Немкиня девойка, Немци, Нео джелепин, Неоте, Нико, Никола налбатче, Николай, Никюпка девойка, Новак ковача, Новак меанджия, Новаков Груйо, Новачина, Обущар, Овчарче, Огнян, Одрински меанджии, Ойлена невеста, Ойлени сватове, Ойрадин Делия, Оридана дедо, Орлица, Орлята войвода, Орлятин войвода, Павел, Павлунка девойка, пандури, Патриарси, паша Белградски, паша Смендеревски, паша Сърменлия, паша Евлаина, Перуника, Петкана, Петко дърводелец, Петре бизакчийче, Петре ковача, Петар Варадински, Петър, Петър Тевничарин, Пиле соколенце, Пиле кукувица, Поп, поп Никола, Прилепка девойка, Птиче белокрилче, Пъдари, Раде Савосавче, Радивой, Радо Радославе, Радослава Сава, Радуилчо дете, Радуица, Радул бег, Рельо Крилатица, Рельо Крилешати, Рельо Подунавски, Рельо Шестакова, Рельо Шестокрилец, Рила самовила, Роби, Робиня, Роднини, Роксана, Роксанда девойка, Росия, Ружа меанджийка, Русалка девойка, Сайрадин Делия, Самовила, Самодива, Сватбари, Сватове, Свекър, Свекърва, Севделин девойка, Севдалина, Сеизин, Секула войвода, Секула детенце, Секулица, Семо, Сестра, Сестриник, Сибин Николай, Сибина Влахина, Сибинянин Янко, Син, Сираче детенце, Слуга, Смилянин Илия, Снахи, Солунска девойка, Солунско юначе, Софраяна, Станислава, Станона, Стамен, Стана Презморкиня, стар егумен Славе, Стара макя, Стефан, Стефан крал, Стефан чорбаджия, Стойна Попова, Столаким Тодор, Стоян Албатина, Султан, Сур елен, Сърбин, Сърбин юнак, Сърман паша, Сърмен паша, Сърменка девойка, Татари, Телали, Темка Арнаутка, Темянка, Тимона, Тодор, Тодора, Тодорка, Трънка меанджия, Тудора Влаина, Туркиня девойка, Турчин, Търговци, Тюфекчия, Улаци, Утичнице, Филип Маджарин, Фильо Будински, Фильо юнак, Фурнаджия,

Хазнатари, Хайдут Никола, Хайдушки войвода, Хала тройноглава, Хали Поморкини, Христо, Хърватка девойка, цар Костадин, цар Мурат султан, цар от Стамбул, Цар Стефан, Царева шерка, Царица, царица Елена, Цигани, Църна Арапина, Черкези, Черна Арапина, Черногорче, Чехаджина мома, Чума Руселена, Чума, Шаина, Шергалия, Шарко, Шебенка девойка, Шекерли Илия, Шерганлия, Юнак Кършигоро, Юрдана, Ямрула войвода, Яна хубавица, Янинка невеста, Яница, Янко, Янко от Косово, Янко Коюмджия, Янко посестримо, Янковик Стоян, Янкул бея, Янкул войвода, Янкул джелепин, Янкул Молдованин, Янкул Сербезлия, Янкула девойка, Яно налбантин, Яша Андреаша.

Приложение II – Топоними в българския юнашки епос

1. „Трем на...“: Анадол, Бели Дунав, Бело море, Бичица, Богданско, Босна, Будина, Бугарска земя, Варош, Влашко, Водин град, град Дренополе, града Шидина, гора Богданова, Демир капмя, Дукан град, Едрене града, земя Покраина, Крайна земя, Качаник клисура, Каменица гора, Косово поле, Костур, Кочански дервент, Кочанина града, Кочани, Леген град, Легенско поле, Маджар град, Маджарска земя, Нова Пазара, Окшам град, Оргян град, Прилеп град, Радомир, Сараевска земя, Сибин град, Ситница, Скопие, Скланкаман град, Солун, Сталакин град, Стара планина, Ступен град, Темишвар град, Хилендар, Църно море.

2. СБНУ т. 43: Авани, Айрада града, Андреаши двори, Арапска земя, Арванат града, Арвата града, Бащини двори, Бели Дунав, Белого града, Белото море, Бино Косово, Богданска земя, Богданско, Бодина града, Босна, Босна Сараева, Будина града, Будинско поле, България, Варадина град, Варош, Велико Търново, Влашка земя, Влашко, Вренска земя, Вучи Търново, Годеч планина, Големо село, Голеш пладнина, Голуш планина, Гора борова, Гора зелена, Гора чемширова, Гора ясенова, Горлия, града Богдана, град Васовик, град Радомир, града Сънчамена, Гръчка земя, Гюзел кюприя, Демир капия, Дервен, Деченски манастир, Джамия, Дибница, Димитровица, Дойчинови двори, Доспат планина, Доспат пладнина, Дубница, Дукана града, Дукови двори, Дунав, Едрене града, Езеро, Енишер мермерче, земя Америчка, земя Анадолска, земя Английска, земя Арбанашка, земя Италийска, земя Кара Влашка, земя Карадачка, земя Карам Влашка, земя Маджарска, земя Масърска, земя Русийска, земя Туратинска, земя Църногорска, Златини дворове, Илиндр манастир, Ирин града, Калека града, Калъч чаира, Качан клисура, Качански планини, Китайска земя, Клисура град, Косово, Коглена града, Кочан дървена, Кочан клисура, Крушова града, Кулева града, Кумандра града, Латина града, Латинска земя, Леген град, Лекини двори, Ливада, Магдини градини, Маджар планина, Маджара града, Маджарска земя, Манастир, Манастир свети Димитър, Марица, Маркови двори, Матар града, Масър града, Морава, Мусови кули, Немачка града, Немечка земя, Нова механа, Нова Пазара, Нови пазари, Окшама града, Орида града, Персийска земя, Петрови двори, Пирин пладнина, Пирин пладнина, Призрен град, Прилеп град, Прилепско поле, Приморе равно, Прусийска земя, равно Дечиине, равно Косово, Радомир, Раяна, река Ситница, Руин планина, Рушко, Самовилски градини, Света гора, света Мария, Свилен града, Синьо езеро, Синьото море, Скопие, Скумандра града, Солун града, Софийско поле, София, Стамбола града, Стара планина, Сърбия, Сърбина града, Сърбинови двори, Сърпска земя, Тавлин, Тиквеша града, Тиквешко поле, Топлице, Трояни друми, Турция, Филибе града, Филипиви двори, Фильови двори, Царева града, Цариграда, Царски двори, църкве Раваница, Църно море, Чаршия, чешма Дребница, Чефута града, Чорлия града, Шатърие града, Шеерка града, Шеерски двори, Янина планина, Янови двори, Яшар планина.

3. СБНУ т. 53: Анадол, ан Куршумлия, Анадолска земя, Арапа града, Арапско, Арапска земя, Арбанашка земя, Арватска земя, Арватско, Белаго града, Белграда, Белиграда, Бело море, Белута града, Богданско, Босна, Будина града, Бугарска земя, Бояна, България, Българска земя, Българско, Вардар река, Вароши, Виена града, Вилибе града, Витоша, Влашка Крайна, Влашка Покраина, Влашко, Влашко поле, Влахиня, Врѣх, Вселена, Габрово село, Галичка река, Гергева църква, Големи камек, Гора Арамлия, Гора зелена, Грамада, града Сламанина, града Сламантина, града Сталъка, Демир капия, Дервен, Дервентска могила, Дойрана града, Долини, Долна бродина, Долна земя, Долове, Дотутана града, Дренова града, Дренополе, Друм, Дудулска града, Дукадинска града, Дукадинска земя, Дуката града, Дунав, Едрене града, Еврейско, Едренско поле, Ела планина, Елеша града, Елица баня, Етрополийско, Заграде, Загране, Земен града, Земя Анадолска, земя Арапска, земя Арватска, земя Българска, земя Богданска, земя Покраина, Ибер, Ивица горица, Илинден манастир, Ирима-Перима, Карабогданска земя, Кара Богданско, Карабугарско, Каравлашка земя, Каравлаия, Кара Влашко, Карарумъния, Каратурска, Каратурска земя, Карабогданска, Качан града, Качаник клисура, Качаник планина, Качанско поле, Кладенец, Клисура, Корун града, Косево село, Косово поле, Костур, Котаре, Кралово доле, Кралово, Кулина, Кукул планина, Куршумлийски хан, Куршумлия хан, Ладян град, Латина, Латина града, Латинска земя, Леген град, Ледяна града, Лекияна града, Ливада, Маглена гора, Маджар, Маджара града, Мала градина, Мала Сърбия,

Манастир, Марама, Маркова градина, Марица, Мария църква, Меглена града, Мермер капия, Мермера градина, Механа, Мечка, Морава, Море, Мост, Нахия, Негрена града, Незнайна града, Немско, Немъчка града, Немъчка земя, Никопа града, Никопол, Никюпа града, Одрин града, Омайна река, Орида града, Охрид, Охридска нахия, Падина, Пазар, Паланки, Палат, Панаир, Перин планина, Пивница, Пирин планина, Пирин града, Пирот град, Пладнище, Планина, Пожарево село, Поле, Поляна, Призрена града, Прилеп град, Прилепска клисура, Прилепско поле, Приморие, Присое, Раброви двори, Радомир, Разбим планина, Разбой планина, река Бистрица, река Марица, река Омайна, река Романлия, река Росица, река Ситница, Риданска града, Риша, Рилски манастир, Ровина, Родна земя, Рудина, Румания, Румелийско, Сава, Сараева града, Сараево, Сарая града, Света гора, село Берово, Синьо езеро, Сирота Влаина, Скандера града, Скопие, Скопско, Скодра, Сламантина града, Сламена града, Сламнева града, Слано езеро, Смиляна града, Солун град, Солунско ливад'е, София, Сръбска земя, Сталъка града, Стамбула града, Стара Загора, Стара планина, Струма, Суа планина, Сухо дере, Сърбия, Тиквешко поле, Тунджа, Турска земя, Турция, Турция града, Търнова града, Узунджево, Филипова града, Хайдушка гора, Хайдушко поле, Хърватско, Царевград, Цариград, Чадър, Чамбуз могила, Чаршия, Черно Арапско, Черно море, чешма Дреница, Шар планина, Шара, Шарен планина, Шейтан кюприя, Ямбол, Янеч планина, Янин планина, Янина планина, Яниша града.

Приложение III – Антропоними във „Веда Словена“

1. Том I: Бануве, Бележита крале, Билерин, Брава крале, Брахила крале, Боже име, Вишни ангел, Вишну бога, Водна бога, Вълкана, Вятрувита самувила, Горска Юда, Громна бога, Гулема бога, Гулема крале, Дете Бележито, Дете Нишанлие, Дефа, Дефка, Дефчинка, Дива крале, Диваци, Дожда бога, Дунавска краля, Дунавска ойскя, Жива Юда, Змее стари деда, Змии нишанлии, Змийна коне, Змейска крале, Камяна, Китипин, Китически крал, Крали Марко, краля Читайска, Куледу богу, Лестувица коне, Люта змия, Люта ламя, Месечина, Младо татарче, мома Дурида, мома Талпана, Мора Юда, Морна крале, Огнену богу, Орфен, Пиле соколово, Първа халаике, Росида, Рожба халувита, Рична крале, Ринда крале, Рибна коне бележита, Рену пиле, Сада краля, Самандар крале, Самувила, Синдже крале, Ситска крале, Ситска кралица, Сончице, Стара маля, Стару хару пристарелу, Сурва боже, Талатинска крале, Турици, Турцка крале, Уфрен юнак, Фейска крале, Форлен юнак, Фърклен юнак, Харапска крале, Читайска крале, Читска крале, Читайци, Шестокрилца коне, Юда Срелувита, Юдинска крале, Юда Хехимджийка, Юда Сурвалия, Юда Самуила, Юдна коне бележита, Янкулова керка, Янска крале.

2. Том II: Асприта крале, Атле бога, Бана крале, Байна царе, Барва Юда, Бела бога, Бела коне, Бела змее, Бела Юда самодива, Блага бога, бога Йогница, Брана крале, Видна Юда, Витна юнак, Вишну бога, Власа бог, Водна бога, Гора Юда, Гроздица сомодива, Гручу войвода, Дете Нишанине, Дефа, Дива крале, Дивна крале, Димна Юда, Дода мома, Дождне бога, Дорга Юда Самувила, Драве, Драчила войвода, Дривен, Дройда, Друида Юда, Другана Юда, Дъжна бога, Жива Юда, Живна бога, Жийна бога, Зарев, Звезда Даница, Звезда Есница, Звезди, Звезна Юда, Зима, Зима Юда, Злата майка, Зли хравец, Игна бога, Има царе, Кале самодива, Кали Баваница, Кална Юда, Коледа бога, Конне шестукрилца, Крайна краля, Крали Марко, Кураба бога, Лада Юда, Лазар, Лана юнака, Лестувица коне, Лестувица пиперица, Лета бога, Летна бога, Лужник, Люта коне, Лютан Сивчо, Мага, Магата Асуица, Мазата Юда, Марга, Маргю юнак, Марка Самодива, Мила дялбер, Млада бога, Млада Масина, Младо татарче, мома Врида, моми Беици, Мора Юда, Небна Юда Самувила, Ноню, Ноню юнак, Оршо бан, Парва Юда Самувила, Радю, Росне бога, Рую бога, Рую юнак, Сада крале, свети Ангел, свети Гиорги, Сива бога, Сира бога, Слава, Слана юнака, Снегина бога, Снигна бога, Стар билерин, Стара барита, Стара билетце, Стара Вейница, Стара Друда, Стара Зара, Стара кмета, Стара майка, Сура ламие, Сурва бога, Суро агне, Тате, Три змии, Укарана крале, Фратна Юда, Харапска крале, Хина крале, цар Дрою, Царна бога, Църна змее, Царна Харапине, Църна юнака, Царни юди, чобан Круна, Юди Расенице, Юда Самувила Филка Милушка, Юда Ветревита, Юдна Крале, юнак Колчо, Ючне бога, Янче, Яра бога, Ясна бога и Летина, Ясна Месечина, Ясно пиле, Ясно Слънце.

Приложение IV – Топоними във „Веда Словена“

1. Том I: Бело море, Бял Дунав, Гулемо поле, Гулем Дунав, Дивачка земя, Долна земя, Дунав, земе Цървенуга, земя Арабия, земя Харабия, земя Харапска, Китическа града, Китическо поле, Ламийска земя, Морна земя, Орфенова града, Рична земе, Рични сараи, Самандарска земе, Самандарски сарае, Ситска земе, Ситско море, Ситска града, Ситско поле, Ситски сарае, Стамбол града, Талатина града, Талатинска

земе, Търнува града, Турна града, Фейска земя, Фейски сарае, Харапска града, Читайска земя, Читска земя, Юдинско езеро, Юдинска земя, Юдинска планина, Юдинско поле, Юдински пещери, Янска земя.
2. Том II: Бавана, Бел Дунав, Бел кладанец, Бела гора, Бела града, Белина, Белита, Белица, Билита, Дрейница, Дрида, Друдна пещера, Друйната гора, Дунав, Златица, Калита, Калица, Койле града, Котлива града, Котлица, Крайна земя, Нова Котлива, Стамбол града, Харапска града, Харапска земя, Юдна земя.

Литература:

Ангелов, Вакарелски 1939: Ангелов, Б., Вакарелски, Хр. Трем на българската народна историческа епика, София.

Веда Словена 1874: Веда Словена. Български народни песни от предисторично и предхристиянско доба. Открил в Турция и Македония и издал Ст. Веркович. Книга I. Београд.

Веда Словена 1881: Веда Словенах. Обрядни песни от язическо време. Упазени со устно предание при Македонско-Родопските Българо-помаци. Собрани и издани Ст. Веркович. Книга друга. С. Петербург.

Живков 1981: Живков, Т. Ив. Фолклор и съвременност, София.

Левинтон 1983: Левинтон, Г. А. Лексика славянских эпических традиций и проблема реконструкции праславянского текста – В: Текст: семантика и структура, Москва.

Неклюдов 1975: Неклюдов, С. Ю. Заметки об эпической временной системе, ТЗС, т. VI.

СБНУ 1942: СБНУ т. 43, Ватев, Ст (съст.). Народни песни от Софийско, София.

СБНУ 1971: СБНУ т. 53. Романска, Цв. и кол. (съст.). Български юнашки епос, София.

Теория и методика 1986: Теория и методика ономастических исследований, Москва.

„VEDA SLOVENA“ AND THE BULGARIAN HEROIC EPIC – CORRELATION OF PERSONAL NAMES AND PLACE NAMES

Konstantin Rangochev

Ongal Association for Anthropology, Ethnology and Folklore Studies

Abstract

This paper discusses the correlation of personal and place names in three different corpora of Bulgarian heroic epic songs. It is shown that the correlation of 2:1 (personal names to place names) is a constituent characteristic of the Bulgarian heroic epic. According to this method the two volumes of the „Veda Slovena“ – a song collection intended to be a 19th-century literary mistification – are analysed. The study demonstrates a 2:1 correlation of personal and place names in the first volume of „Veda Slovena“, which is consequently the same like the correlation in the Bulgarian heroic epic songs. Considering this correlation criterion this volume should be therefore regarded as a part of the Bulgarian heroic epic. The correlation of personal and place names in the second volume of „Veda Slovena“, however, is not 2:1, since these songs are not of the epic type but ritual songs.